

LIDSKÁ BYTOST, JEJÍ VÝVOJ, VÝCHOVA A DOVRŠENÍ NÁPRAVY

0. ÚVOD

1Mo 2:7 „Tu Bůh Jahve utvořil z hlíny země člověka, vdechl do jeho nozder dech života a člověk se stal živou bytostí.“ [JB]

Stvořením bytosti nadané svobodnou vůlí se dostává její tvůrce před velmi obtížný úkol. Pokud do vědomí (paměti) této bytosti nejsou dodány žádné informace v podobě základních poznatků a zkušeností,¹ je tato bytost postavena do velmi náročné situace. Musí tyto základní informace nějak získat, aby díky nim mohla objevit a začít rozvíjet užitečné duchovní vlastnosti. Zde vyvstává základní pedagogický problém, protože obojí se vzájemně silně ovlivňuje.

1. MRAVNÍ ZPĚTNÁ VAZBA

Zjednodušeně vyjádřeno, jde o to, že jednostranně negativní zkušenosti a negativní duchovní vlastnosti deformují dotyčného obraz reality. Takový obraz mu zpětně znemožňuje nabýt pozitivní zkušenosti. Toto deformované vnímání a kritický nedostatek pozitivních zkušeností člověku zase znemožňují, aby si vypěstoval pozitivní duchovní vlastnosti. Kruh je uzavřen!

Poznámka: Tento mechanismus znemožňuje nápravu např. kriminálním recidivistům. To už je problém speciální pedagogiky. Nicméně je zjevné, že této komplikaci museli lidé na počátku čelit a pravděpodobně ji nezvládli (1Mo 6:5). V jejich genetické výbavě ještě nebyly užitečné duchovní vlastnosti. „Kriminálníci“ se domnívají, že oni skutečně znají život. To je ale velký omyl. Znají lépe pouze jednu jeho stranu, zlo. Neznají dostatečně tu druhou, dobro. Jednoduše řečeno, lidé vychovaní zlem nevěří v dobro. Podobná vazba existuje i obráceně, tzv. dobří lidé se nemohou zbavit sklonu přisuzovat všem dobré pohnutky neboli „Čistému vše čisté“.

Nebezpečí tohoto problému musí nová bytost překlenout (1Mo 4:7). Musí získat dostatek poznatků o svém světě, rozvinout své duchovní vlastnosti, vytvořit si pravdivý obraz vlastní identity a najít směr cesty svého rozvoje. Tento problém je však mnohem složitější, než by se snad na první pohled zdálo. Náš tvůrce se bohužel nemůže stát plnohodnotným rodičem ve smyslu, jak jej známe z běžné zkušenosti, protože by tím došlo k nepřipustnému ovlivnění nové kultury kulturou stvořitelkou (Juda 6). Nemůže tedy novou bytost učit a vychovávat vlastním příkladem, což je např. u malých dětí spolehlivá a velice účinná metoda. Tento tvůrce musí najít vhodné výchovné prostředky, aby nové bytosti (a celé její kultuře) pomohl najít její vlastní cestu.

2. VÝCHOZÍ STAV

Je nutné si uvědomit, že naše nová bytost neví nic! Neví, že by měla cokoli hledat, že by se měla o cokoli snažit, neví nic o nebezpečích vyplývajících z reálného životního prostředí. Potýká se s praktickými problémy. Tvůrce proto dále stojí před problémem, jak novou bytost účinně motivovat, jak ji účinně varovat a jak ji pomoci hlouběji pochopit, že existuje dobro a zlo; dobro, které by budovala a dokázala si ho vážit, a zlo, kterého by se odpovědně vyvarovala. Stvořitel nemohl člověku vše potřebné naprogramovat a před všemi nebezpečími nastavit „ploty“. Pak by nemělo smysl obdařit jej svobodnou vůlí a učit jej tuto svobodnou vůli rozvíjet.

2.1. Řešení problémů první fáze lidské existence – tělesné tělo

Náš Bůh problémy této počáteční vývojové fáze řešil následovně. Aby nemusel bezpečnost a zajištění základních životních podmínek člověka řešit „policejním režimem“ a nezastavil tak rozvoj jeho svobodné vůle, vybavil jej instinkty. Tyto instinkty vycházely z člověka samotného (z jeho podvědomí) a měly ho

¹Zkušenosti s vlastním já, s okolním prostředím a historická zkušenost. To je z pochopitelných důvodů nepřipustné. Lidská bytost není robot, jehož myšlení Bůh dopředu naprogramoval. Člověku nebyly dopředu dány ani duchovní vlastnosti!

řídít, aniž by si to sám přímo uvědomoval. Dnes víme, že i taková milenecká nebo mateřská láska jsou nastartovány složitými instinkty. Jsou to vlastně všechno nouzová opatření pro vývojovou fázi, kdy skutečné duchovní vlastnosti (zde láska Agapé) ještě nejsou dostatečně rozvinuty. Původně bylo na svobodné vůli ponecháno i rozmnožování lidí, byli nazí a nestyděli se, ale ani se nemnožili. Pravděpodobně vlivem Satanovy výchovné koncepce byl pro urychlení tohoto procesu dodán nutkavý pohlavní instinkt. Lidé se začali stydět (proto jim Bůh zhotovil oděvy)² a konečně se začali i množit. Z úvodních částí Bible je zřejmé, že této tělesné fázi člověka byl vymezen limit 1000 let (1Mo 5:27).

Poznámka: Tento „tělesný věk“ byl po potopě zkrácen na 120 let (1Mo 6:3). V období 3. smlouvy bude pro umožnění nápravy, u spolupracujících lidí, věk opět prodloužen (Iz 65:22).

Do tohoto limitu se díky Boží výchově měly v lidské osobnosti dostatečně vyvinout potřebné duchovní vlastnosti. Člověk měl alespoň v hrubém obrysu nalézt svoji vlastní identitu, směr své vlastní cesty, hodnotu (smysl) svého života, sebeúctu a vytvořit základní model harmonické společnosti. Člověk měl do této doby dosáhnout prahu dospělosti. Pro bytosti, které by smysl svého života nenašly, by touto časovou etapou život zřejmě končil. O další by už nestály.

Poznámka: Funkce kata zřejmě nebyla ve stvoření koncipována. Takovéto nebo teoreticky mravně defektní bytosti (Bůh se při tvoření vždy jistí) by zemřely přirozenou smrtí. Ze zkušeností lidí žijících i v nejtvrděších podmínkách lze vyzorovat, že lidská touha po životě je obrovská. Ani tito lidé většinou nechťejí zemřít. Lze tedy předpokládat, že za příznivějších podmínek by hodnotu svého života objevili všichni. Konfrontaci s dlouhověkostí má lidstvo ještě před sebou.

Ostatní lidé by sebenalezením a rozvinutím duchovních vlastností dostali automaticky právo na další život. Část jejich instinktů („autopilot“ chování) by postupně přestávala být potřebná, dospěli by do vyšší fáze své existence.

2.2. Praktická výchova

Prvním výchovným krokem bylo vysazení zahrady v Edenu.

Poznámka: V rozporu s křesťanskou tradicí první člověk nebyl stvořen v ráji. Bible zcela otevřeně hovoří o tom, že zahrada byla vysazena až po stvoření Adama (pravděpodobně na jeho žádost), a to směrem na východ. Logicky na východ od jeho „rodiště“ (Boží základny; 1Mo 2:7,8). Je až zarážející, kolik deformovaných pojetí, i v takto jednoduchých případech, křesťanská tradice obsahuje a přenáší. V době existence zahrady byla stvořena až Eva. Konkrétně to muselo být opět v biologické laboratoři „Boží základny“. Eva byla vytvořena klonováním a genetickou manipulací.³

Prvnímu člověku tak byla dána větší samostatnost a možnost rozhodování. Adam měl zahradu obdělávat. V této zahradě byl odlišný ekosystém než v okolní přírodě, o kterou pochopitelně nikdo nepečoval. Adam dostal mimo jiné za úkol zahradu „střežit“ (1Mo 2:15). Po rozmnožení lidské rodiny by nedostatek prostoru motivoval lidi k tomu, aby začali zahradu rozšiřovat. Tím by nastala jejich expanze do okolního prostoru a nový ekosystém, který vyžadoval lidskou péči, by byl postupně rozšířen po celé zemi.⁴

2.3. Strom smrti?

1Mo 2:17 „Ze stromu poznání dobrého a zlého však nejz. V den, kdy bys z něho pojedl, propadneš smrti.“ [EP]

V zahradě byly „speciální“ stromy, Strom života a Strom poznání dobrého a zlého, které nesly ovoce. Mnoha věcem v Bibli byl pro jejich nepochopení přikládán mystický význam, nebo byly degradovány na pouhé báje. Uvědomíme-li si, že tehdejší lidé byli ve velmi rané fázi svého vývoje (a tedy nutně velice jednoduché mentality), a vezmeme-li v úvahu i pedagogické hledisko, zjistíme, že tato biblická scéna má velmi reálný smysl. Jak už víme, první lidi bylo nutné nejen účinně motivovat, ale zároveň i účinně varovat.

²Ačkoliv se to nezdá, tato informace je důležitá. Člověk byl přece schopen obléci se sám. Pokud se Bůh přímo vměšuje do lidských záležitostí, musí to mít vždy závažné, právně omluvitelné důvody. Zhotovení oděvů muselo být přímo spojeno s nějakou předcházející Boží aktivitou a muselo řešit její následky.

³V Bibli je popsán klasický chirurgický zákrok včetně narkózy, odebrání genetického vzorku a nahrazení vyprázdněného prostoru výplňovou tkání (1Mo 2:21)! Nešlo o zázrak.

⁴Podle původního „harmonogramu“ měl člověk nejprve zkoumat a ovládnout živou přírodu a stát se tak přírodovědcem (1Mo 1:28, 1Mo 2:19). To by zabránilo devastaci přírody postupným rozvojem ostatních věd a následně průmyslu. Na počátku takto postupoval jenom Ábel, a byl proto označen jako spravedlivý.

Poznámka: Představa, že ve stvořeném světě bylo na počátku vše dokonalé a že zde lidem nic nehrozilo, patří skutečně do říše pohádek. Realita smrti se lidí poprvé dotkla právě zde. Jinak bychom mohli Boha obvinít ze sadistických sklonů, když nevinné, zcela nezkušené bytosti v idylickém prostředí vystavuje (tedy bezúčelně) zkoušce stromy, jež jim může přinést dokonce smrt! Jaký důvod by Bůh v takovém prostředí pro tak tvrdou zkoušku mohl mít? Tradiční představa všemohoucnosti a dokonalosti Boha a jeho díla je nerealistická. Stvořený svět, jehož součástí byla zahrada, bylo **reálné prostředí s reálnými riziky!**

Zde někde bychom mohli hledat odpověď na otázku, proč bylo jedení ovoce ze Stromu poznání zapovězeno hrozbou smrti. Je možné namítnout, že malé dítě snad můžete nechat sáhnout na rozpálená kamna, aby před nimi získalo respekt. Nemůžete ale nechat člověka zmrazit nebo zemřít, aby si uvědomil, že existuje nebezpečí úrazu a smrti. To je pravda, ale dvojici se Stromem života netvořil Strom smrti, určený k usmrcování, ale Strom poznání! Výchova samozřejmě mířila hlouběji.

2.4. Duchovní výchova – „Strom poznání dobrého a zlého“

Problém dobra a zla neřeší pouze obor filosofie, ale i obor pedagogiky. Pro ni je to problém dokonce velmi praktický, a proto i mnohem náročnější a závažnější. Taková nově stvořená bytost (ale i dítě) bez jakýchkoliv historických a osobních zkušeností, doposud chráněná mocí a moudrostí svých tvůrců (anděl ochránce, rodič), nezná zlo. To ve skutečnosti znamená, že nezná ani dobro! Je to možné? Taková bytost doposud nechápe a ani chápat nemůže, že dobro je dobrem. Nezná jeho skutečnou hodnotu, protože ji nemá s čím srovnat. Dobro bere jako samozřejmost a není schopna si jej vážit. A co víc, dobré, které se jí „nelíbí“, je schopna pokládat za zlé. To jsou známé a běžné problémy výchovy.

Poznámka: Rodičům se zřídka podaří pomoci dětem pochopit hodnotu dobra. Tento deficit pak musí samy dohánět životní zkušenostmi. Ještě názornější demonstrací této problematiky jsou rozdíly mezi životními postoji lidí vychovaných bohatstvím, slávou nebo pohodlným životem a životními postoji těch, kdo byli vychováni bídou, útlakem nebo životní tragédií.

A tak lidé, aby byli schopni vážit si života a jeho skutečných hodnot, potřebují pochopit hodnotu dobrého. Ale jak to provést? Doposud jediným pedagogickým řešením bylo poznání zlého!

Poznámka: Zvláště při našem poškození může být výchova trestem někdy jediným řešením. V praxi jde tedy jen o to, do jaké míry zlo na milovanou bytost připustit nebo jak je dávkovat (Žid 12:6).

Předešlé tvrzení tedy lze přetransformovat do výroku: „*Aby byl člověk schopen vážit si života a budovat jeho skutečné hodnoty, potřebuje poznat i ‚hodnotu‘ zla.*“⁵ Bytost nadaná svobodnou vůlí potřebuje poznat obě strany. Proto první lidé potřebovali pochopit obojí, dobré i zlé. Ani jedno totiž ještě neznali! Až na základě takových znalostí mohli začít pravdivě rozvíjet dobré (užitečné) duchovní vlastnosti. To, že nebesa tento pedagogický problém řešila, je patrné z názvu, který dostal jeden z inkriminovaných stromů, „Strom poznání dobrého a zlého“. Řešila jej, protože věděla, že se mu nelze vyhnout, sama jím totiž musela projít („... budete jako Bůh znát dobré i zlé.“).

2.5. Současné hodnocení

Na základě znalosti těchto vazeb lze pochopit, proč si raní křesťané paradoxně „vážili“ utrpení. Tak lze chápat i slova apoštola Pavla.

Ef 3:13-19	„Proto prosím, abyste se nedali odradit tím, že pro vás musím trpět; vždyť se to obrátí k vaší slávě. ... aby se pro bohatství Boží slávy ve vás jeho Duchem posílil a upevnil ‚vnitřní člověk‘ ... mohli spolu se všemi bratřími pochopit, co je skutečná šířka a délka, výška i hloubka.“ [EP]
------------	--

Pavel chtěl jít svým bratrům příkladem (1Ko 4:16, 1Ko 11:1), přičemž pochopení šířky, délky, výšky a hloubky představuje pochopení a vypěstování čtveřice základních duchovních vlastností, lásky, spravedlnosti, moci a moudrosti. V tomto bodě nastává příležitost vyjádřit velmi závažnou, duchovně náročnou myšlenku s nadějí, že nebude nesprávně pochopena. Vlivem Satanova zásahu bylo lidstvo vtaženo do nesmírně bolestivého procesu. Naše historie je naplněna nepředstavitelným utrpením, nepředstavitelným pro ty, kdo jím neprošli.

Ačkoliv autory toto vědomí naplňuje zármutkem a pocitem bezmocnosti nad tím, že mnohé události už nelze vrátit zpět, z celého tohoto stavu přece jen vyplývá (nebo jednou jistě vyplyne) jedno pozitivum. Jeho hodnota je stejně mimořádná, jak mimořádné bylo ono utrpení. Tímto pozitivem je to, že lidé jednou

⁵Samozřejmě nejlépe na vlastní kůži.

budou schopni hluboce chápat obě naše sledované veličiny, dobro a zlo. Účelem je zde schopnost ocenit dobro. V této otázce se dostane naší civilizaci mimořádného zrychlení oproti ostatním nebeským úrovním. To je patrně jeden z důvodů, proč Kristus tolik miloval lidstvo (Ří 8:35-39) a je připraven je chránit za každou cenu.

2.6. Vyvrácení staré báje

V Edenu tedy byla vytvářena jednoduchá modelová situace, která měla postupně lidem pomoci, aby si obě zmíněné hodnoty uvědomili. Ačkoliv Bible nepodává dostatek informací pro rekonstrukci celého Božího pedagogického plánu, je z počátečních výchovných kroků patrné, že lidstvo stálo na samém počátku rozvoje duchovních vlastností a svobodné vůle. Tyto kroky jsou tedy zbaveny svého mystického, alegorického nebo bájného nádechu a potvrzuje se jejich účelnost a hluboký smysl. Bible se zmiňuje ještě o posledním kroku tohoto plánu, O Stromu života.

1M 3:22	„Potom Bůh Jehova řekl: „Člověk je teď jako jeden z nás v tom, že zná dobré a špatné. Teď se postarám o to, aby nevztáhl ruku a nevzal ovoce i ze stromu života, nejedl ho a nežil věčně.““ [PNS]
---------	---

Ovoce tohoto stromu bylo něčím, co bychom dnes nazvali elixírem života. Obsahovalo evidentně prostředek k zahájení další etapy lidské existence.

Adam s Evou pojedli ze Stromu poznání, aniž prošli potřebnou výchovou, a vůbec nechápali, jaký význam ten strom má. První lidé se o stromy dokonce ani nezačali zajímat a nezajímala je ani moc Stromu života, neměli ponětí o jeho hodnotě. Ke Stromu poznání je přilákal až Satan, který jej zneužil pro svůj záměr. Výchova tak nestačila splnit svůj účel, posunout vývoj lidí směrem k dospělosti a odpovědnosti. Právo na trvalý život lidé ještě nezískali, a proto v jejich případě nemohlo být uplatněno. To je i jeden z důvodů proč byli vyhnáni z ráje.

1Mo 3:24	„Tak člověka zapudil. Východně od zahrady v Edenu usadil cheruby s míhajícími se plamenným mečem, aby střežili cestu ke stromu života.“ [EP]
----------	--

Poznámka: Tito „cherubové“ zde patrně představují jakési výstražné zařízení, dodané garantujícími 2. nebesy. Strom života však nebyl zničen, čekalo se dál na první dospělé jedince. Jejich proces dospívání měl být usměrňován poněkud odlišnou metodou.

3. DUCHOVNÍ FÁZE EXISTENCE LIDSTVA

Oblast týkající se duchovních věcí je oblast snad nejvíc opředaná mystikou. Duchové, duchovní tělo, svatý duch, to jsou některé z pojmů, jejichž skutečný význam často nebyl vůbec nalezen. V těchto případech nastupuje lidská obrazotvornost, která, posvěcena tradicí, odsunuje všechny tyto pojmy za hranice našeho reálného světa, mimo naši fyzikální soustavu. A není divu, pronikavý lidský duch touží po odpovědích na své otázky, někdy i za každou cenu. Než se pokusíme vysvětlit druhou fázi, která byla naplánována po tělesné fázi našeho bytí, pokusme se co nejpresněji vyjádřit informaci, kterou nám Bible pojmem duch sděluje.

3.1. Duch – definice pojmu

Pisma označují pojmem **duch** množinu všech objektů, bytostí a jevů, o kterých bibličtí pisatelé věděli, že existují, ale které pro ně byly při tehdejší stupni poznání nepochopitelné nebo jejichž podstata byla nevysvětlitelná.

Jako **duchové** byly označeny bytosti přicházející z nebes (Žid 1:14). Tyto bytosti měly zcela nepochopitelnou moc a schopnosti. Duchy je nazval už Mojžíš. Ten se osobně setkal s posly ze všech tří známých nebes. Mojžíš však dobře věděl, že duchové nejsou ani neviditelní, ani nehmotní. Vyjádřil se o nich, že existují v tělech.⁶

4Mo 27:16	„Ať Jehova, Bůh duchů všelijakého těla, ustanoví nad shromážděním muže,“ [PNS 1991]
-----------	---

Z Bible také víme, že např. „duchové z 1. nebes“ chodili po zemi, jedli chléb, a dokonce se i křížili s lidmi. Dalším, asi nejznámějším případem jsou nějakí „tajemní“, doslova neviditelní, nečistí či nesvatí duchové, které Ježíš vymítal z lidí. V tomto případě, ale nešlo o kompletní bytosti schopné samostatné existence. V raných dobách, kdy lidé nevěděli nic o plynech, nazývali duchem i vítr nebo dech. Così neviditelného

⁶O zvířata určitě nejde, ta jsou v Bibli označována jako duše, nikoliv duchové. Navíc panovat nad zvířaty měl člověk, on je jejich bohem.

a nepochopitelného totiž hýbalo větvemi stromů a zvedalo prach. Duchem bylo nazváno např. lidské vědomí (1Kr 21:5), digitální záznam lidské paměti (Jan 19:30; Ka 12:7), abstraktní veličiny, pravda (1Ja 5:6) atd. Slovo duch může mít dokonce i dva významy v jedné větě (Jan 4:24). Toto slovo nabývá v Bibli ještě mnoha dalších rozmanitých významů vždy ve spojitosti s něčím, podstata čehož nebyla známá.

3.1.1. Duchovní tělo

1Ko 15:44-46	<i>„Rozsívá se tělo tělesné, vstane tělo duchovní. Jest tělo tělesné, jest také i duchovní tělo. Takt' i psáno jest: Učiněn jest první člověk Adam v duši živou, ale poslední Adam v ducha obživujícího. Však ne nejprve duchovní, ale tělesné, potom pak duchovní.“ [KB]</i>
-----------------	---

Člověku byl původně vymezen limit asi 1000 let. Do této doby měl dosáhnout takového rozvoje duchovních vlastností, že část jeho instinktivní výbavy pro tělesné období a snad i další tělesná omezení měla přestat být potřebná. Následkem Satanova zásahu nikdo z lidí v tomto limitu nejen duchovně nedospěl, ale ani k takové dospělosti jednoznačně nesměřoval (Ří 3:9-18).⁷ Výše uvedený komentář apoštola Pavla však vysvětluje, že když lidé takového stavu dosáhnou, získají tím novou, doposud neznámou (čili duchovní; 1Ja 3:2) kvalitu těla, a že jako první získal nárok na tuto kvalitu Ježíš Kristus. Nebyl tedy pouze tělem (1Mo 6:3), ale už i duchem (1Ko 15:45; Jan 4:24; 3Mo 19:2).

Poznámka: Lze předpokládat, že s rostoucím vývojovým stupněm společnosti by se mladším generacím dařilo tento limit zkracovat.⁸ Kristus jej dosáhl za pouhých třicet let. To bylo díky genetickému šlechtění, výchově utrpením a mimořádné inteligenci (Žid 5:7-9). Apoštol zde píše o utrpení, kterým Ježíš prošel především před svou službou. O jeho životě do 30 let víme jen to, že Ježíš prošel zatím blíže nespecifikovaným utrpením.

Má tedy dojít ke změně kvality těla (organismu) odstraněním některých omezení. Ale nejen to.

1Ko 15:50	<i>„Ale říkám vám, bratři, že tělo a krev nemůžou zdědit Boží království ani porušenost nezdědí neporušenost.“ [PNS]⁹</i>
1Ko 15:53	<i>„Pomíjitelné tělo musí totiž obléci nepomíjitelnost a smrtelné nesmrtelnost.“ [EP]¹⁰</i>

Mnohé církve vlivem tradice interpretují tuto změnu jako přechod z tohoto světa na „onen“ svět. Podle této tradice pak duše při smrti tělesné tělo (ve smyslu hmotné) „svleče“ a duchovní (ve smyslu mystické, nehmotné) „obleče“. Církve, které neučí o nesmrtelné duši, vysvětlují tuto změnu podobně, smrtí tělesného (ve smyslu hmotného) a vzkříšením mystického duchovního těla v mystickém světě.

Poznámka: Jde o zcela nesprávné chápání pojmu „tělesný“. Koresponduje s gnostickým názorem, že tělo je zdroj pokušení a hříchu a jako takové má být z principu odmítáno. Křesťanští mystikové, podobně jako východní mystikové považovali život v hmotné formě (jako by byla známa nějaká jiná forma) na Zemi za následek prvotního hříchu a učili o návratu zpět do duchovního (ve smyslu nehmotného) mystického světa. Odmítali Ježíše přicházejícího v těle (2Ja 1:7) atd. Křesťanští mystikové byli pravděpodobně ovlivněni některými gnostickými představami a postupně je začlenili do oficiálního učení církve. To mohlo přispět ke vzniku některých extrémních směrů (sebemrškači, asketismus) a představ (degradace sexu na nečistotu atd.). Novozákonní spisy chápou naopak tělesnost, protiklad duchovnosti, nikoliv jako fyzickou, ale jako mravní veličinu (1Ko 1:26, 1Ko 3:1-3; Ga 5:16).

Všimněte si prosím, následujícího Pavlova výroku:

2Ko 5:2-5	<i>„V tomto domě totiž vzdycháme a velmi toužíme obléct si ten, který je pro nás připravený v nebi, takže až si ho oblečeme nebudeme nazí. My, kdo jsme v tomto stanu, vzdycháme, protože je to pro nás těžké. Nechceme ho totiž svléct, ale chceme obléct ten druhý, aby to, co je smrtelné, bylo pohlceno životem. Ten, kdo nás k tomu připravil, je Bůh a dal nám ducha jako záruku toho, co má přijít.“ [PNS]¹¹</i>
-----------	--

⁷Výjimku tvořil starověký Enoch (1Mo 5:24; Žid 11:5; Juda 14).

⁸Díky dědičnému nárůstu duchovní kvality, protipólu dědičného hříchu. Mladší generace tak nemusí být vůči těm starším duchovně handicapovány. Díky tomuto nárůstu mají dostatečně velkou šanci je dohnat, jsou zvýhodněny při startu.

⁹Tělesný člověk řízený instinkty a zděděnými vlastnostmi nemůže převzít svobodnou vládu věcí, která musí být řízena dospělým intelektem. Člověk v moci dědičného hříchu nezíská uzdravení zdarma, musí jej dosáhnout osobním úsilím.

¹⁰Tělesné tělo v zajetí hříchu musí provést nápravu a teprve poté může nabýt vyšší kvality, včetně neomezeného věku.

¹¹Dědičný hřích a některé instinkty nám komplikují život i nápravu (Ří 7:14-25). Duchovní fáze existence člověka byla naplánována již na počátku.

Jde jednoznačně o kvalitativní změnu lidského organismu, podmíněnou úspěšným procesem výchovy, který tak získá schopnost ještě mnohem delšího, ale hlavně svobodnějšího života (všichni jsme vytvořeni právě k tomu). Jde o tutéž změnu, kterou by prodělal Adam a Eva, kdyby jim bylo dopřáno pojist ze Stromu života. Není zde popsán odchod do jiného světa prostřednictvím smrti.

3.1.2. Duchovní člověk

Jako o duchovních lidech se Písmo vyjadřuje o těch křesťanech (1Ko 2:15, 1Ko 3:1; Ří 8:2-12), kteří díky Boží výchově natolik pokročili ve svém vývoji, že se u nich začali projevat kladné vlastnosti ze svého osobního přesvědčení, a ne vlivem instinktů, emocí nebo strachu z trestu (1Ja 4:18).

K tomuto stavu dospěli:

1. pokáním, poznáním sebe sama, uznáním vlastních nedostatků (poškození) a rovnocennosti se všemi lidmi
2. poznáním, studiem především stavu lidské společnosti a jejích základních zákonitostí
3. rozjímáním, pochopením nutnosti celkové nápravy tohoto stavu a snahou podílet se na ní
4. sebezapřením,¹² vypěstováním lásky Agapé (schopnost oplácet „zlo“ dobrem)

Tito lidé mohli být zváni „duchovními“ i proto, že zvláště v minulých dobách, kdy byli takřkajíc prvními vlašťovkami, byli pro ty ostatní „tělesné“, nepochopitelní (Jan 3:6-8). Jejich reakce a chování se v očích jejich současníků mohly jevit jako „nenormální“. Ze své zkušenosti by očekávali jinou, ve skutečnosti instinktivní (tělesnou) reakci.

1Pe 4:4	„Jim se tudíž zdá podivné, že spolu s nimi neběžíte k tomu proudu záhuby, a nešetří urážkami.“ [JB]
---------	---

Nezřídkou byli považováni za blázny, což může platit i dnes (1Ko 1:27; 1Ko 2:14). Křesťanská tradice je pak opět opředla mystikou, přisoudila jim fantastické vlastnosti, a dokonce se k nim modlí.

Poznámka: Vzhledem k tehdejšímu vývojovému stupni a tělesnosti většiny lidstva byl tento postup účelný, tělesní lidé vyžadovali, a ještě dodnes mnozí vyžadují, dokonalé ideály. Jen takové jsou bohužel ochotni následovat.

3.2. Komplikace výchovy lidstva

Pokud by při výchově lidstva nedošlo k závažným chybným krokům zaviněným Satanem, s naší výchovou by patrně nebyly větší problémy. Vzniklá situace však vypadá skutečně neřešitelně. Velká část náboženství si se stavem společnosti příliš nelámala hlavu. Nenapravené hříšníky (včetně těch, kteří se nechťeli církvi podřídit) posílala na „věčná muka“ nebo přímo k likvidaci. Tyto praktiky měly nepopíratelně ve své době výchovný (výstražný) vliv. Moderního člověka, pokud je vůbec ochoten jim věnovat pozornost, spíše pobuřují a citlivější povahy zarmucují. Většina lidí si dnes díky pokročilejšímu psychologickému povědomí uvědomuje, že náš svět deformuje a kazí své děti už od kolébky, aniž to ony samy mohou, jakkoliv ovlivnit. Navíc se již rodí se špatnými sklony, které získaly po svých předcích. Trestat je potom tak krutě a bezúčelně a neposkytnout jim podmínky pro skutečnou nápravu není hodno člověka, natož Boha! Nelze se naivně domnívat, že náprava tak komplikovaného poškození proběhne snadno nebo sama od sebe, a v případě neúspěchu pak považovat nenapravené jedince za opovrženě hodné ničemy.

Mt 5:22	„Ale já vám říkám, že se bude před soudem zodpovídat každý, kdo se nepřestane zlobit na svého bratra. A kdo nazve svého bratra pohrdavými slovy, bude se zodpovídat před nejvyšším soudem. A kdo mu řekne: „Ty ničemný hlupáku!“, tomu hrozí ohnivá gehenna.“ [PNS]
---------	---

3.3. Mzda za hřích

Už jsme hovořili o tom, že Boží tresty mají jediný účel, výchovný. Proto apoštol Pavel správně formuluje své tvrzení, že „mzdou“ (tedy „odměnou“ nikoliv trestem) za hřích je smrt (Ří 6:23). Bůh totiž netrestá lidi smrtí! Jaký by to mělo účel? Smrtí je výchova a náprava pouze přerušena.

Jan 5:28,29	„Nedívejte se tomu, neboť přichází hodina, kdy všichni, kdo jsou v hrobech, uslyší jeho hlas a vyjdou: ti, kteří konali dobro, pro vzkříšení k životu, ti, kteří konali zlo, pro vzkříšení k soudu.“ [JB]
-------------	---

¹²Sebezapření bývalo opět nesprávně uplatňováno. Všechno Boží jednání a rovněž i biblické principy (nemluvě o zákazech, respektive příkazech) jsou odrazem zákonů stvoření. Proto vždy sledují svůj účel. Zdravá osobnost potřebuje k sebezapření nebo odříkání smysluplný a dostatečně silný motiv. Od bytosti s rozvinutou svobodnou vůlí nelze očekávat bezúčelný asketismus nebo mučednictví. Svobodná vůle nezaměňuje prostředky s cílem.

Poznámka: Jedním z důvodů zkrácení tělesného věku člověka po potopě bylo pravděpodobně i usnadnění naší nápravy. Čím déle člověk setrvává v chybných postojích, tím silnější návyk u něj vzniká a tím hlouběji se nesprávné postoje začleňují do jeho osobnosti. Člověk je pak přestává vnímat jako špatné, ale viní za problémy, které sám způsobuje, své okolí. Dvacetiletého člověka možná napravíte snadno, třicetiletého s obtížemi, ale zkuste to s šedesátiletým.

Fenomén smrti je tedy nevyhnutelný důsledek stavu porušenosti, jakési vyúčtování s realitou společenských, ale i biologických (genetických) zákonitostí. Porušené lidské generace, nejsou schopny (alespoň zatím žádná z nich nebyla) dosáhnout mravní dospělosti a vytvořit harmonicky fungující lidskou společnost. Proto musí umírat.

3.4. Vzkříšení

Bible hovoří o tom, že pro Boha nejsou ani mrtví lidé zcela ztraceni (Job 14:13). Podle Bible při smrti člověka lidský duch opouští tělo a směřuje kamsi k Bohu (Ka 12:7). Mluví se zde o jakési tajemné říši mrtvých, hebrejsky zvané **šeol** (řecky **hádes**). Tito mrtví si, ale překvapivě nejsou ničeho vědomi (Ka 9:5,10; Ža 115:17). Toto sdělení bylo v minulosti tak nepochopitelné, že biblický šeol a hádes v představách křesťanské (ale i židovské) tradice postupně splynul s pohanskými představami pekla a říší zemřelých duší. Křesťané přijali i nauku o nesmrtelnosti duše. Taková představa byla pro starověk a středověk přijatelnější.

Poznámka: Lidé nevěděli nic o kybernetice, informatice a možnosti ukládání informací. Dnes víme, že informace, řídicí procesy v živých organismech, jsou digitálního charakteru.

Pochopením a napodobením základní funkce neuronové sítě lidé sestrojili počítače. Víme, že počítače mohou stejně jako mozek ukládat všechny informace ve své paměti. Tyto záznamy dokážeme nahrávat, kopírovat a uchovávat v databázích. Něco podobného tedy musí jít i v případě paměťových (digitálních) záznamů lidského mozku, lidské osobnosti. Bible výslovně uvádí, že mrtví v šeolu jsou bez jakékoliv aktivity, půjde tedy skutečně jen o jakési „záznamy“.¹³ Toto opatření vysvětluje možnost vrácení těchto záznamů zpět na svět, vzkříšení mrtvých a pokračování jejich výchovy a nápravy už ve speciálních podmínkách. Bible tvrdí, že pro Boha je vzácný každý jedinec, který kdy žil na zemi.

Jan 3:16	„ <i>Neboť Bůh tak miloval svět, že dal svého jediného Syna, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.</i> “ [EP]
2Pe 3:9	„ <i>Pán neotálí se splněním toho, co přislíbil, jak ho někteří z otálení obviňují, ale má s vámi trpělivost chtěje, aby nikdo nezahynul, ale aby všichni dospěli k pokání.</i> “ [JB]

Zkušenost každého člověka je zcela originální, a v mnoha ohledech dokonce slovem nesdělitelná. Nemůžete totiž sdělit jemné odstíny svých emocí a prožitků, utrpení a radostí, které vás v životě potkaly, alespoň zatím ne.¹⁴ Toto vzkříšení nakonec umožní dokončení skutečně spravedlivé výchovy a nápravy lidstva. To je jeho skutečný smysl. Není to odměna jen pro samolibé křesťany, kteří se cítí být lepšími než ti druzí.

3.5. Soudný den

Proces nápravy je v Bibli nazván „**Den soudu**“. Základním účelem každého soudního procesu je dokázání viny. Druhotným účelem je stanovení výše trestu. Tento Boží soud má za cíl usvědčit svědomí každého člověka z jeho chybného jednání. Přesněji řečeno těch, jejichž svědomí k tomu nedospěje samo. Proto je psáno, že k soudu povstanou pouze nespravedliví (Jan 3:18; Jan 5:28,29). Není to jen usvědčení skutkové, kriminalistické, ale hlubší, duchovní. To je možné jen pomocí pochopení a hlubokého uvědomění si rozsahu všech škod, které toto jednání způsobilo. Skutečně zasažené svědomí pak samo stanoví výši trestu. Zločinec usvědčený jen skutkově pohrdá soudem, pohrdá svým trestem a po propuštění z věznice dál pokračuje v trestné činnosti, a to zpravidla ještě na „vyšší“ úrovni. Naopak člověk, u nějž se podařilo usvědčit jeho svědomí, propadá výčitkám, hlubokým depresím a pohrdá svým chybným jednáním. Nezřídká začne pohrdat i sám sebou, a potřebuje spíše povzbuzení a oporu (2Ko 2:5-8). Tento princip naznačil Ježíš Kristus.

Jan 3:19,20	„ <i>Soud pak je v tom, že světlo přišlo na svět, ale lidé si zamilovali více tmu než světlo, protože jejich skutky byly zlé. Neboť každý, kdo dělá něco špatného, nenávidí světlo a nepřichází k světlu, aby jeho skutky nevyšly najevo.</i> “ [EP]
-------------	--

¹³Tyto záznamy jsou ale pasivní i v případě bezvědomí. Teprve při nabývání vědomí se instalují do „operační paměti“ mozku. Nikdo se tedy nemusí obávat, že by po vzkříšení nebyl sám sebou, protože jeho původní tělo se rozpadne v prach.

¹⁴Už se o to pokouší různí umělci, malíři, hudebníci, spisovatelé, básníci, dramatikové, herci či režiséři.

Apoštol Pavel k tomu doplnil:

Ří 2:15,16	<i>„Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí. Nastane den, kdy Bůh skrze Ježíše Krista bude soudit podle mého evangelia, co je v lidech skryto.“ [EP]</i>
------------	---

Tento soud (proces nápravy) budou provádět vybraní členové z řad Duchovního Izraele (Zj 20:4).

3.6. Gehenna – poslední stupeň nápravy

Nebesa nepočítají s tím, že se všechny lidi podaří napravit přirozenou cestou (Př 27:22). Proto Ježíš varoval farizee:

Mt 23:33	<i>„Hadi, potomstvo zmijí, jak uprchnete před soudem gehenny?“ [PNS 1991]</i>
----------	---

Jak už bylo vysvětleno, soud má za cíl usvědčit viníka a trest má zjednat nápravu. Podle zde použitého Ježíšova výrazu tedy **gehenna** musí sloužit právě tomuto účelu. V případě gehenny nemůže jít o věčné zatracení ve věčných mukách, ale dokonce ani o věčnou smrt, jak se to snaží zmírnit teologové odmítající tradiční představu pekla. Je třeba znovu připomenout, že **smrt je mzdou, nikoli trestem**, za hřích. Bůh lidi netrestá za hříchy likvidací. Boží tresty mají výchovný nebo nápravný účel. Bible lidstvo před gehennou důrazně varuje. V žádném případě nejde o planou výhrůžku na úrovni nesmyslného, věčného ohně v pekle.

3.6.1. Současná představa gehenny

2Pe 1:6-9	<i>„A je spravedlivé, že Bůh všem, kteří vás utiskují, odplatí útlakem, a vás utiskované spolu s námi vysvobodí, až se zjeví Pán Ježíš z nebe se svými mocnými anděly, aby v plameni ohně vykonal trest na těch, kteří neznají Boha, a na těch, kteří odpírají poslušnost evangeliu našeho Pána Ježíše. Jejich trestem bude věčná záhuba 'daleko od Pána a slávy jeho moci'.“ [EP]¹⁵</i>
-----------	---

Poznámka: Dnešní termín „věčný“, chápaný ve smyslu (absolutně) časově nekonečný, Bible nezná. Starohebrejšтина dokonce vůbec nemá přídavná jména; např. přesný překlad pojmu „věčný Bůh“ je „Bůh věku“. Řecké „aiónios“ (věčný) bylo odvozeno od slova „aión“ (věk) a mohlo by tedy znamenat „trvajících po dobu smluvního období“. Tato historická (smluvní) období jsou totiž rovněž nazývána hebrejsky „olam“ a řecky „aión“, což původně doslova znamenalo dlouhý časový úsek, jehož délka nebyla známa. „Věčnou záhubu“ tedy lze chápat jako proces trvajících nejméně po dobu 3. smlouvy. Délku jejího trvání už Písmo uvádí.

Takto napravovaní lidé budou opravdu formálně (fyzicky) zahubeni. Jejich trest bude probíhat principiálně podobným způsobem, jak tomu bylo v případě andělů potrestaných v době potopy (2Pe 2:4; Juda 6). Prostředí, ve kterém jsou tyto bytosti uvězněny, nazývá Bible propast nebo **tartaros**. Ale jejich záznam zde už není pasivní, jsou při vědomí (Jk 2:19; 1Pe 3:19). Jak je to možné?

Lk 8:31,32	<i>„A ti žadonili, aby jim nepřikazoval odejít do propasti. A bylo tam velké stádo vepřů, kteří se pásli v horách. Zlí duchové žadonili, aby jim Ježíš dovolil vejít do těch vepřů. A on jim to dovolil.“ [JB]</i>
------------	--

Na to nám dává odpověď úzkost, kterou prožívali, když byli nuceni opustit posedlého člověka. Tyto bytosti rovněž potřebují nějaké tělo ke své vědomé existenci! Biblický tartaros takovou existenci pravděpodobně umožňuje. Tito andělé (v podobě „software“) pak mohou tento „hardware“ (biblický tartaros) za určitých okolností opustit a vstupovat do lidí. To se děje patrně stejným mechanismem, jakým se duch zemřelého (už pasivní záznam) dostane do hádu. Duchové, jak známo, se musí vyvolávat pomocí přijímače, spiritistického média, a případně „nainstalovat“ do jeho mozku.¹⁶

Ježíš stav lidí v gehenně vyjádřil takto:

Mt 10:28	<i>„A nebojte se těch, kdo zabíjejí tělo, ale duši zabít nemohou. Raději se bojte toho, kdo může i duši i tělo zahubit v Gehenně.“ [CSP]</i>
----------	--

Apoštol Pavel napsal:

Ří 2:5-9	<i>„Svou tvrdostí a nekajícínou myslí si strádáš Boží hněv pro den hněvu, kdy se zjeví spravedlivý Boží soud. On 'odplatí každému podle jeho skutků'. ... Ty však, kteří prosazují sebe, odpírají pravdě a podléhají nepravosti, očekává hněv a trest. Soužení a úzkost padne na každého, kdo působí zlo, ...“ [EP]</i>
----------	---

¹⁵Slova „sláva jeho moci“ znamenají veřejné uznání úspěchu jeho vlády. Smyslem Kristovy vlády bude obnova, náprava všech věcí (Mt 19:28). Náprava těchto lidí tedy proběhne v rámci stejného věku (3. smlouvy).

¹⁶Tito duchové tedy nemohou existovat samostatně. Buďto přebývají v tartaru nebo se „instalují“ do lidí. V případě popsaném v evangeliu se chtěli instalovat dokonce do stáda vepřů. Zamýšleli patrně „síťové propojení“ jejich mozků (systém fungující u mravenců, včelstev nebo hejn mořských ryb), aby vytvořili dostatečnou kapacitu, kde by mohli přebývat. Tento pokus se ale nezdařil.

Cílem nápravy lidstva je udělat vše pro to, aby procesu gehenny uniklo maximum lidí. Z logiky vyplývá, že gehenna pravděpodobně představuje simulované prostředí (virtuální realitu), které umožní vystavit nenapravitelné jedince následkům jejich vlastního jednání; a zde už bez milosrdenství, podle principu spravedlnosti „Oko za oko, ..., útisk za útisk“ (2Mo 21:23-25). Utrpení, které způsobovali druhým, se tedy bude opět opakovat na nich, a to tak dlouho, dokud jejich vlastní svědomí nebude tímto drastickým způsobem usvědčeno (Žid 10:26,27; Mt 24:51). Bible nevysvětluje princip procesů v gehenně, a to z pochopitelných důvodů, pojem jako je virtuální realita, byl v době psaní Bible lidem nevysvětlitelný. Přesto z chování duchů v tartaru víme, že v rámci Božích trestů takový princip jako prostředek nápravy existuje. Jediný (tehdy nutně symbolický) popis gehenny poskytl Ježíš v jednom ze svých podobenství.

3.6.2. Boháč a Lazar

Podívejme se do evangelia Lukáše na některé klíčové informace tohoto podobenství.

Lk 16:19-31	<i>„... žebrák zemřel a andělé ho odnesli do Abrahamovy náruče. Boháč také zemřel a byl pohřben. A v hádu pozdvihl oči, protože byl v trýzních, a v dálce viděl Abrahama, a Lazara u něho v náručí... On tu však má teď pohodlí, ale ty prožíváš mučivou úzkost. A kromě toho všeho byla mezi námi a vámi ustanovena veliká propast, takže ti, kteří chtějí přejít odtud k vám, nemohou, ani lidé nemohou přejít odtamtud k nám. ..., abys ho poslal do domu mého otce...“ [PNS 1991]</i>
-------------	---

Po svém vzkříšení (tedy až v období 3. smlouvy) se Lazar stává Abrahamovým synem.¹⁷ Je-li jeho synem, znamená to, že je jeho dědicem čili dědicem Abrahamova zaslíbení (Ří 4. kap.). Patří tedy k pomazaným vládcům Božího království.

V kontrastu s ním se zemřelý boháč ocitá nejen v hádu, ale až v propasti, kde cítí trýzeň (l zde musí být vzkříšen).

Da 12:2	<i>„Mnozí z těch, kteří spí v prachu země, procitnou; jedni k životu věčnému, druzí k pohaně a věčné hrůze.“ [EP]</i>
---------	---

Boháč se ocitá v takové trýzni, že chce varovat své příbuzné. Je mu ale řečeno, že pokud nejsou napraveni studiem Písma (Žid 4:12,13), a tedy svým svědomím, takové varování je k pokání nepřiměřené. Taková informace by mohla způsobit, že ze strachu z utrpení dotýčný změní své chování pouze formálně. Nemohla by však způsobit skutečné pokání jež je pro nápravu nutné. Těžcí egocentricki si nejsou schopni uvědomit nebo vůbec připustit své chyby, proto je nelze jinak napravit (Př 27:22). Gehenna by v tom případě skutečně představovala místo absolutní spravedlnosti, jaké v našem reálném prostředí dosáhnout nelze.

4. ZÁVĚR

Lidstvo se dostalo do velmi komplikované situace. Je těžce duchovně poškozeno a jeho náprava vyžaduje dlouhý a komplikovaný proces. Pro některé velmi poškozené jedince je dokonce připraveno speciální místo nápravy zvané gehenna. Ani toto, děsivé nápravné zařízení, nemusí v jednotlivých případech pomoci.

Velká část lidstva se však po absolvování výchovného procesu „uzdraví“ a dostane možnost žít ve skutečném ráji beze strachu ze zla a umírání (Zj 21:4).

¹⁷Podle dobové terminologie, být v něčí náručí znamená být jeho synem (Jan 1:18).